

An aerial photograph of a modern residential building complex. The buildings are arranged in a U-shape, enclosing a central courtyard. The courtyard contains a paved area, some greenery, and a small structure. The buildings have a mix of dark and light-colored facades. The overall scene is captured from a high angle, looking down on the complex.

Fpa[®]

Årsrapport om bidragsfusik

Året 2024

Innehållsförteckning

1	Kort om FPA	3
2	Vad bidragsfusk är och hur det uppdagas	4
3	Statistik över bidragsfusk 2020–2024	5
3.1	Misstänkt bidragsfusk som FPA registrerat: antal och belopp.....	5
3.2	FPA:s begäranden om polisutredning.....	7
3.2.1	FPA:s begäranden om polisutredning förmånvis.....	7
3.3	Slutbehandlade fall av bidragsfusk.....	8
4	Hur bidragsfusk förebyggs och identifieras vid FPA	9

1 Kort om FPA

Folkpensionsanstalten (FPA) sörjer för den sociala tryggheten i livets olika skeden för alla som bor i Finland och för många finländare som bor utomlands. År 2024 betalade FPA ut cirka 16,4 miljarder euro i förmåner till personer.

FPA tryggar befolkningens försörjning, främjar hälsa och bidrar till att ge alla en möjlighet att klara sig själva i olika livssituationer. FPA:s verksamhet övervakas av riksdagen.

Tabell 1.
FPA-förmåner till personer år 2024, miljoner euro

Förmåner som FPA har betalat ut	2024, mn euro
Pensionsförmåner	2 677,00
Bostadsbidrag för pensionstagare	685,3
Rehabilitering	769,3
Förmåner för barnfamiljer	2 983,90
Studieförmåner	712
Grundläggande utkomststöd	824,9
Sjukförsäkringsförmåner	3 407,00
Arbetslöshetsförmåner	1 912,20
Handikappförmåner	663,4
Allmänt bostadsbidrag	1 676,90
Övriga förmåner	134,5
Samtliga förmånsutgifter	16 446,40

2 Vad bidragsfusk är och hur det uppdagas

Med bidragsfusk avses att en kund avsiktligt försöker få en förmån utan grund eller till ett större belopp än hen har rätt till. Det är fråga om fusk till exempel om kunden ger FPA felaktiga uppgifter eller förfalskar en handling. De vanligaste typerna av förfalskade handlingar är fakturor, kontoutdrag, hyresavtal och löneintyg, men även andra förfalskade handlingar förekommer. Kunden kan t.ex. dölja en del av uppgifterna på ett kontoutdrag eller ändra uppgifter i en faktura till sin egen fördel. En handling kan vara helt eller delvis förfalskad.

Att undanhålla uppgifter betraktas också som bidragsfusk. Den som ansöker om en förmån ska själv ta reda på vilka omständigheter som påverkar rätten till förmånen och meddela dem till FPA.

Det är fråga om bidragsfusk i sådana fall där gärningen uppfyller ett brottsrekvisit. Brottsrubriceringen är oftast bedrägeri eller förfalskning.

Misstanke om bidragsfusk kan uppstå vid handläggningen av en förmånsansökan om de uppgifter som kunden tidigare har lämnat inte stämmer överens med de nya uppgifterna. Misstanken kan också uppstå i samband med justering av förmånen, då FPA utreder orsakerna till en överbetalning och konstaterar att den beror på kundens eget handlande. FPA kan börja misstänka bidragsfusk även utifrån angivelser, uppgifter från inkomstregistret eller uppgifter och meddelanden från andra myndigheter. När en misstanke uppstår hör kunden och ges möjlighet att yttra sin åsikt och reda ut fakta.

3 Statistik över bidragsfusk 2020–2024

I denna rapport presenteras statistik för perioden 2020–2024. I rapporten ingår statistik över misstänkta fall av bidragsfusk som behandlats av FPA och där kunden har hörts med anledning av misstanken.

Även om rättsprocessen i de här fallen i regel tar mer än ett kalenderår ingår inte samma fall i statistikrapporterna för flera år. Ett fall statistikförs för det år då det behandlats av FPA. De årliga statistikrapporterna tar upp misstänkta och slutbehandlade fall av bidragsfusk som registrerats av FPA.

Tabell 2.

Antal fall av bidragsfusk, kostnader och andelar av utbetalda förmåner som registrerats av FPA 2020–2024.

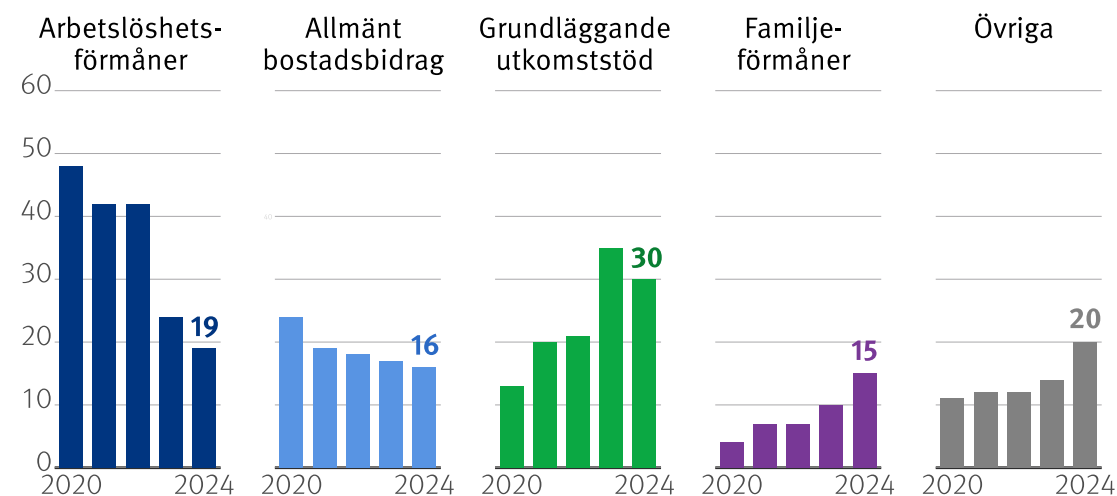
År	Misstänkt bidragsfusk, antal	Misstänkt bidragsfusk i genomsnitt i euro, €	Misstänkt bidragsfusk i euro totalt, €	Utbetalda förmåner, €	Andelen misstänkt bidragsfusk av utbetalda förmåner, promille
2024	1 104	6 480	7 153 494	16 446 346 844	0,43
2023	1 277	5 565	7 106 242	15 823 322 906	0,45
2022	1 462	5 838	8 535 781	15 655 394 321	0,55
2021	1 894	5 603	10 612 989	15 545 342 902	0,68
2020	2 467	4 939	12 183 696	15 334 580 599	0,79

3.1 Misstänkt bidragsfusk som FPA registrerat: antal och belopp

I FPA:s statistik är misstänkt bidragsfusk sådana fall där kunden har hörts om misstanken och där FPA har fattat beslut i ärendet.

År 2024 fanns det flest misstänkta fall av bidragsfusk inom det grundläggande utkomststödet. Näst flest misstänkta fall fanns inom arbetslöshetsförmåner och allmänt bostadsbidrag. Användningen av inkomstregistret har minskat antalet misstänkta fall i samband med arbetslöshetsförmåner och bostadsbidrag, men när det gäller det grundläggande utkomststödet uppstår misstankar av många andra skäl än kundens inkomster. I kategorierna Familjeförmåner och Övriga ingår fall som hänför sig till mer än en förmån. I kategorin Övrigt var andelen bidragsfusk 2024 större än tidigare år för studiestöd och för sjukvård-sättningar, främst taxiresor.

Diagram 1.
Andelen misstänkta fall av bidragsfusk inom olika förmåner, %

I förmånsarbetet har man observerat fler fall av misstänkt bidragsfusk än de som visas i statistiken ”Antalet fall av bidragsfusk som FPA registrerat”. En del av dessa misstankar har redan i det inledande skedet av utredningen visat sig vara ogrundade, och har dessa kunder inte hörts med anledning av misstanke om fusk.

Tabell 3.
Misstankar om bidragsfusk som observerats i förmånsarbetet 2020–2024

År	Fall av misstänkt bidragsfusk som uppdagats i förmånsarbetet, antal.
2024	2 413
2023	2 174
2022	1 930
2021	2 708
2020	4 747

3.2 FPA:s begäranden om polisutredning

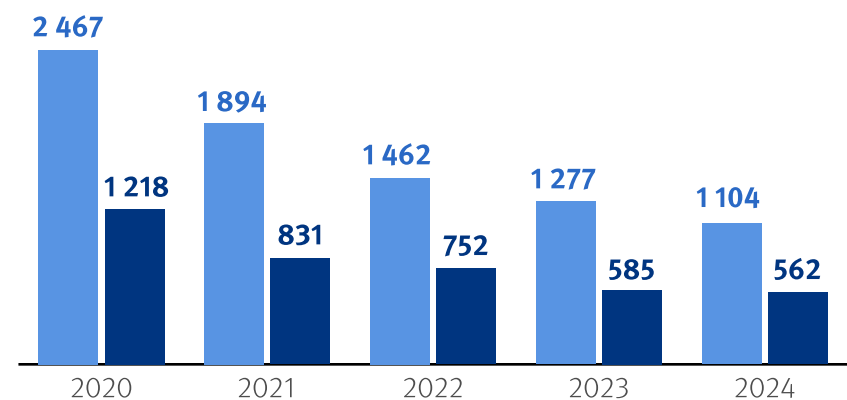
När en misstanke om bidragsfusk uppdagas bedömer FPA om kunden har handlat uppsåtligt och vilka åtgärder som ska vidtas. Om det finns skäl att misstänka brott begär FPA polisutredning utifrån de uppgifter som man fått i ärendet. FPA anmäler alla fall av förfalskning till polisen. Detta gäller också fall där förfalskningen upptäcks innan förmånen betalas ut, eftersom förfalskningen är en avsiktlig handling även om det inte uppstår någon skada.

Polisutredning begärs inte om det inte finns tillräckliga bevis för bidragsfusk eller om brottet är preskriberat. FPA prövar alltid ett ärende från fall till fall innan man beslutar om huruvida polisutredning ska begäras eller inte.

Årligen begär FPA polisutredning i cirka 50 procent av alla misstänkta fall av bidragsfusk (cirka 51 % år 2024).

Diagram 2.
Misstänkt bidragsfusk och begäranden om polisutredning 2020–2024, antal

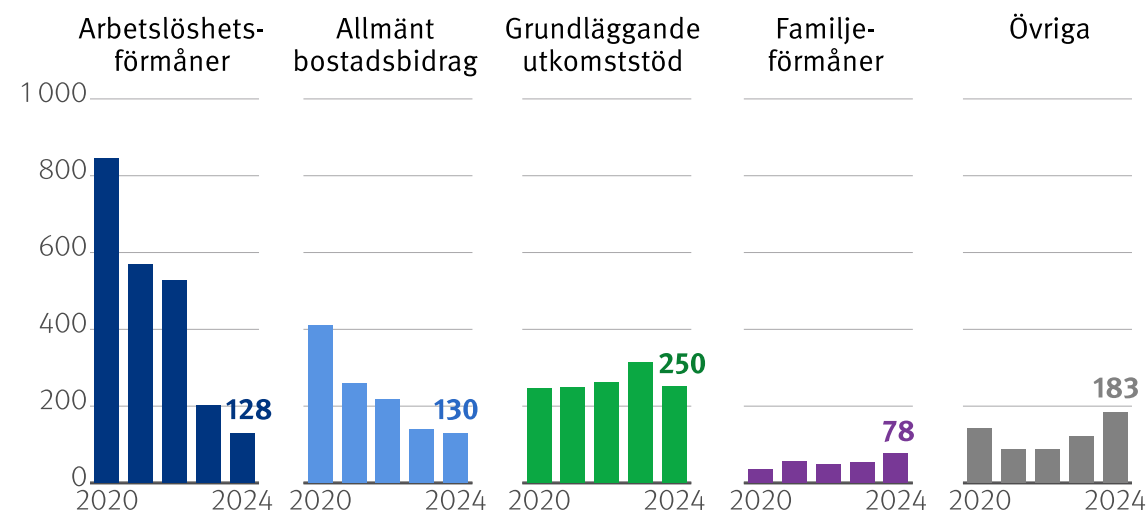
■ Misstänkta fall totalt, st. ■ Begäranden om polisutredning, st.

3.2.1 FPA:s begäranden om polisutredning förmånsvis

I diagrammet nedan presenteras antalet begäranden om polisutredning förmånsvis åren 2020–2024.

Diagram 3.
Begäranden om polisutredning förmånsvis 2020–2024, antal

Det totala antalet begäranden om polisutredning per förmån (diagram 3) är större än antalet begäranden per år i diagram 2. Detta beror på att en begäran om polisutredning kan omfatta misstankar om bidragsfusk som hänför sig till flera olika förmåner för en och samma kund.

Förmånernas karaktär inverkar på det totala antalet misstänkta fall av bidragsfusk och bedömningen av uppsåt i varje enskilt fall. Flest begäranden om polisutredning gjordes

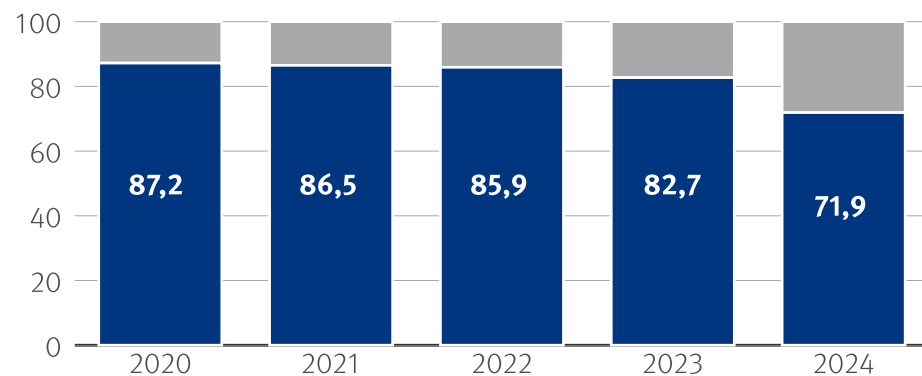
gällande de förmåner där också antalet registrerade fall av misstänkt bidragsfusk var störst. Dessa förmåner var grundläggande inkomststöd, utkomstskydd för arbetslösa och allmänt bostadsbidrag. Arbetslöshetsförmånerna och det grundläggande utkomststödet förutsätter i högre grad än andra förmåner aktiva åtgärder från kundens sida, såsom regelbundet återkommande ansökningar. Kunder som får arbetslöshetsförmåner och grundläggande utkomststöd får ofta också allmänt bostadsbidrag. Detta bidrar till att förklara den högre nivån för det allmänna bostadsbidraget. Även för studiestöd och sjukvårdsersättningar (kategori Övriga) var antalet begäranden om utredning 2024 högre än tidigare år.

3.3 Slutbehandlade fall av bidragsfusk

För begäranden om polisutredning noteras hur många som ledde till rättslig påföljd. När FPA har begärt polisutredning avgör åklagaren och domstolen om ett brott har begåtts och vilket brott det i så fall är fråga om.

I diagrammet nedan visas andelen begäranden om utredning som har lett till rättslig påföljd av alla de begäranden om polisutredning som FPA gjort under åren 2020–2024.

Diagram 4.
Andelen begäranden om utredning som lett till rättslig påföljd 2020–2024

Andelen begäranden om utredning som lett till rättslig påföljd har minskat under den granskade perioden. FPA följer hur rättspraxis utvecklas. Den vanligaste orsaken till att en påföljd inte påförs är att ärendet har preskriberats under straffprocessen.

4 Hur bidragsfusk förebyggs och identifieras vid FPA

FPA satsar på att förutse, förebygga och identifiera bidragsfusk. Identifieringen underlättas bland annat genom att säkerställa att det dagliga förmånsarbetet löper smidigt. De anställda får anvisningar och utbildning som hjälper dem att upptäcka och reda ut misstänkta fall. Rutinerna utvecklas fortlöpande, och de ärenden som gäller bidragsfusk sköts av flera specialister som har utsetts uttryckligen för den uppgiften.

FPA får anmälningar från privatpersoner och myndigheter om kunder som eventuellt får FPA-förmåner utan grund. Alla dessa anmälningar tas emot och utreds av FPA. Om anmälan kan inverka på de förmåner som FPA betalar ut, hörs kunden för att reda ut saken. Om det visar sig att förmånen har betalats ut på felaktiga grunder, justeras förmånerna så att de stämmer överens med de rätta uppgifterna. Den som gjort en angivelse får inte information om personen som är föremål för angivelsen, t.ex. huruvida hen får förmåner eller om angivelsen har lett till åtgärder.

Målet är utöver att identifiera bidragsfusk även att förebygga fusk. En viktig del i att förebygga fusk är att förhindra att förmåner betalas ut utan grund och att det därmed uppstår felaktiga utbetalningar. Om ingen förmån betalas ut utan grund och ingen felaktig utbetalning uppstår, finns det i allmänhet ingen misstanke om fusk. Ett undantag från detta är förfalskning, som behandlas som misstänkt fusk även om det inte har skett någon felaktig utbetalning.

Ett sätt att förebygga och minska felaktiga utbetalningar och misstankar om fusk är att använda inkomstregistret på ett effektivt sätt. Registret ger information om kundernas inkomster i realtid och därmed finns det tillgång till aktuella inkomstuppgifter när förmåner beviljas. Från inkomstregistret får FPA också uppgifter om förändringar i inkomsterna, vilket gör det möjligt att justera förmåner i realtid och förhindra felaktiga utbetalningar. Tack vare registret behöver kunden inte lämna in intyg över sina inkomster till FPA, men registret

undanröjer dock inte kundens skyldighet att anmäla korrekta uppgifter och förändringar i förhållandena. Kundens anmälningskyldighet enligt förmånslagarna är fortfarande bindande för kunden.

För att förebygga bidragsfusk utför FPA också kontinuerligt utvecklingsarbete och utnyttjar i sitt arbete bland annat informationssystem och nya metoder inom artificiell intelligens och maskininlärning. Med hjälp av dessa förbättrar FPA identifieringen av klienternas inkomster och förmögenhet utifrån de kontoutdrag som kunderna lämnar in. Dessutom främjar FPA maskinell identifiering av förfalskade handlingar och av bidragsfusk i vidare bemärkelse.

FPA har ett omfattande samarbete och informationsutbyte med olika myndigheter för att förebygga grå ekonomi och bidragsfusk. FPA deltar bland annat i redaktionen för Skatteförvaltningens lägesbild ”Grå ekonomi och ekonomisk brottslighet”. På nationell nivå samarbetade FPA under 2024 med bl.a. Polisstyrelsen och Skatteförvaltningen. Under 2024 intensifierades det nordiska samarbetet kring bidragsfusk. Ett av samarbetsområdena var missbruk av socialförsäkringsystemet, som har blivit ett utbredd problem i Sverige. FPA deltog under 2024 i flera möten för att utbyta information om aktuella fenomen och om metoder för att bekämpa bidragsfusk i de nordiska länderna. Samarbetet kommer att fortsätta. På EU-nivå sker samarbete kring

bidragsfusk i olika forum, såsom de organ som avses i förordningen om samordning av de sociala trygghetssystemen (t.ex. administrativa kommissionen) och ESIP (European Social Insurance Platform), där FPA är medlem. Under 2024 samarbetade man också med bland annat Europeiska arbetsmyndigheten (ELA). FPA följer också aktivt utvecklingen av EU:s lagstiftning om bidragsfusk.

